

STORTINGET

Innst. 408 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 17 (2024–2025)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen legger årlig fram en framoverskuende stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunnsliv. De har til felles at årsrapporten til Sametinget er fast vedlegg, og at Sametingets vurderinger framkommer i meldingsteksten som egne merknader.

Årets melding, Meld. St. 17 (2024–2025), har kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere som tema. Meldingen er avgrenset til å handle om kommunene og fylkeskommunenes ansvar for å gi gode og likeverdige tjenester til den samiske befolkningen.

Regjeringen viser i meldingen til at det kreves et godt samspill mellom ulike forvaltningsnivå om Norge skal lykkes med å sikre samiske innbyggere gode tjenestetilbud, der språklige og kulturelle behov og rettigheter ivaretas. Det vises i meldingen til at kommunene og fylkeskommunene har en viktig rolle i arbeidet med å sikre også samiske innbyggere gode tjenestetilbud. Regjeringen har i meldingen særlig søkelys på:

- Helse- og omsorgstjenester til eldre samer, med hovedvekt på hjemmetjenester og sykehjem.
- Barnevern.
- Krisesentertilbud.
- Andre sosial- og velferdstilbud i regi av blant annet arbeids- og velferdsforvaltningen.

- Tilbud som bidrar til å styrke barn og unges samiske språk og identitet.

Meldingen omtaler også tema som ble løftet i de to siste årlige stortingsmeldingene, om kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning og om folkehelse i den samiske befolkningen. Meldingen inneholder eksempler på kommunale og fylkeskommunale initiativ, der målsettingen har vært å ivareta samiske innbyggere og deres behov for tilpassede språklige og kulturelle tjenestetilbud.

Komiteens behandling

Komiteen har avholdt åpen høring i saken 29. april 2025, der tre instanser deltok. Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Anita Patel, Siri Gåsemyr Staalesen og Terje Sørvik, fra Høyre, Mudassar Kapur og Anne Kristine Linnestad, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Kathrine Kleveland, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og fung. leder Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Birgit Oline Kjerstad, og fra Rødt, Tobias Drevland Lund, viser til at i denne innstillingen behandles Meld. St. 17 (2024–2025), Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere. Komiteen viser til at regjeringen årlig legger fram en stortingsmelding om

samisk språk, kultur og samfunnsliv, og at dette er den syvende i rekken. Temaene for meldingene varierer fra år til år, men har likevel det til felles at Sametingets årsrapport er fast vedlegg, og at Sametingets vurderinger kommer fram i selve meldingsteksten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til meldingen, der regjeringen skriver at kommunene og fylkeskommunene har en viktig rolle i arbeidet med å sikre også samiske innbyggere gode tjenestetilbud. Flertallet viser videre til at regjeringen skriver at Norge ikke vil være i stand til å ivareta forpliktelsene som følger av både internasjonale konvensjoner og nasjonal rett dersom det ikke følges opp gjennom praktisk politikk og praktiske tiltak både på statlig, lokalt og regionalt nivå.

Flertallet viser til at denne meldingen er avgrenset til å handle om kommunene og fylkeskommunenes ansvar for å gi gode og likeverdige tjenester til den samiske befolkningen. Flertallet viser til at regjeringen i meldingen har valgt å ha særlig søkelys på:

- Helse- og omsorgstjenester til eldre samer, med hovedvekt på hjemmetjenester og sykehjem.
- Barnevern.
- Krisesentertilbud.
- Andre sosial- og velferdstilbud i regi av blant annet arbeids- og velferdsforvaltningen.
- Tilbud som bidrar til å styrke barn og unges samiske språk og identitet.

Flertallet viser til at meldingen også omtaler tema som ble løftet i de to siste årlige stortingsmeldingene, om kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning og om folkehelse i den samiske befolkningen. Meldingen inneholder eksempler på kommunale og fylkeskommunale initiativ, der målsettingen har vært å ivareta samiske innbyggere og deres behov for tilpassede språklige og kulturelle tjenestetilbud.

Flertallet viser til at Stortinget behandlet Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport 12. november 2024, og at Stortinget gjorde 17 vedtak. Flertallet viser til at regjeringen har startet arbeidet med å følge opp Stortingets vedtak. Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for å koordinere oppfølgingen. Departementene som har fagansvar for ulike vedtak, har ansvar for å følge opp vedtak på eget område. Regjeringen skal hvert år melde til Stortinget hvordan arbeidet følges opp i de årlige budsjettpublikasjonene. Stortinget har også bedt om at det blir lagt fram en helhetlig melding om forsoningspolitikken og status for oppfølgingsarbeidet en gang hver stortingsperiode. Den første meldingen skal legges fram i 2027.

Flertallet viser til at det har blitt avholdt høring i forbindelse med behandlingen av saken.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen er opptatt av å føre en samepolitikk som sørger for at flere får tilgang til samiske språk og samisk kultur, og som bidrar til forsoning, forståelse og utvikling av samiske samfunn. Disse medlemmer viser til at regjeringen er i gang med å følge opp Stortingets vedtak etter behandlingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport Sannhet og forsoning – grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinnere og skogfinnere (Dokument 19 (2022–2023), jf. Innst. 30 S (2024–2025)).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti og Rødt støtter stortingsmeldingen og vil framheve viktigheten av målrettet innsats for å styrke samiske tjenester og rettigheter. Disse medlemmer mener fagskolene kan spille en avgjørende rolle i samiske miljøer ved å tilby praksisnær utdanning som ivaretar og utvikler samisk språk og kultur.

Disse medlemmer mener det er viktig å sørge for at samiske språk og samisk kultur blir tilgjengelig for flere. Det er viktig for å opprettholde og utvikle samiske språk og kultur, samtidig som det er et viktig bidrag i arbeidet for forsoning.

Disse medlemmer påpeker at samiske innbyggere skal sikres gode tjenestetilbud, og at det er avgjørende at språklige og kulturelle behov og rettigheter ivaretas. Det er avgjørende at det er god dialog og bredt samarbeid mellom de ulike forvaltningsnivåene og Sametinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt er i likhet med regjeringen opptatt av at Norges folkerettslige forpliktelser blir etterlevd. Å sikre samiske innbyggere gode tjenestetilbud, der språklige og kulturelle behov og rettigheter ivaretas, fordrer et godt samspill mellom ulike forvaltningsnivå. Kommunene og fylkeskommunene har en viktig rolle i dette arbeidet.

Disse medlemmer viser til at mange kommuner har utfordringer med å utvikle løsninger som ivaretar rettighetene til samiske innbyggere. Mangelen på personell med samisk språk- og kulturkompetanse, uklare ansvarslinjer mellom forvaltningsnivåene, manglende rutiner for å følge opp samiske saker og negative holdninger til samer og samisk kultur i befolkningen, blant politikere og i administrasjonen i kommunene er blant hovedutfordringene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at flere

kommuner har vesentlige utfordringer med å ivareta samiske innbyggers rettigheter. Hovedutfordringene er mangel på fagpersonell med samisk språk- og kulturkompetanse, uklare ansvarsforhold mellom forvaltningsnivåene og Sametinget og mangelfulle rutiner for oppfølging av samiske saker.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen arbeider langs flere akser for å styrke bruken av de samiske språkene, legge til rette for involvering av samiske interesser, øke kompetansen hos og rekrutteringen av personer med kunnskap om samisk språk og kultur, og sikre at samiske innbyggere får gode og likeverdige tjenester. Disse medlemmer mener den årlige meldingen til Stortinget om samiske språk, kultur og samfunnsliv utgjør et viktig element som del av regjeringens helhetlige samepolitikk.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen Solberg innførte en årlig stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunnsliv og at dette er et viktig verktøy for å sikre utvikling i de samiske miljøene, og disse medlemmer viser til Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport Sannhet og forsoning – grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskiner og skogfinner (Dokument 19 (2022–2023), jf. Innst. 30 S (2024–2025)).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt merker seg at meldingen viser til at deler av forvaltningen ikke har tilstrekkelig kunnskap om samisk kultur og historie, og at dette fører til at samiske perspektiver ikke blir godt nok ivarettatt. Kommunene må få bedre støtte til å utvikle nødvendig kompetanse på dette området og bør prioritere rekruttering av personell med relevant samisk kompetanse.

Disse medlemmer understreker at kommunene må ta sitt ansvar som tjenesteleverandør for alle innbyggere alvorlig og vurdere konkrete planer med tydelige mål for hvordan samiske innbyggers rettigheter skal sikres.

Disse medlemmer merker seg at demografiutviklingen med befolkningsnedgang og en aldrende befolkning i Distrikts-Norge særlig rammer samiske lokalsamfunn og deres tjenestetilbud. Disse medlemmer understreker behovet for langsiktige strategier som sikrer bærekraftige samiske lokalsamfunn.

Disse medlemmer vil peke på at i en digital tidsalder er forskning på innsamling og håndtering av samiske data avgjørende. Kunstig intelligens har potensial til å forbedre tjenestetilbud til samiske befolkningsgrupper og adressere kompetansemangel innen helse og utdanning. Samtidig er det risiko for at KI-modeller

kan diskriminere samiske brukere hvis ikke mangfold og inkludering prioriteres i utviklingen.

Disse medlemmer viser til det pågående arbeidet ved «Sami AI Lab» ved UiT og Samisk høyskole, og mener dette arbeidet er viktig. Disse medlemmer konstaterer at Forskningsrådets finansiering av nye KI-sentre utgjør betydelige midler sammenlignet med programmet for samisk forskning. Disse medlemmer mener at Norge har et særlig ansvar for å utvikle kunstig intelligens tilpasset den samiske befolkningen, og at samisk KI representerer nybrottsarbeid med potensial for teknologiske innovasjoner som fremmer mangfold og inkludering. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det samiske KI-arbeidet blir inkludert i Forskningsrådets satsing på forskningssentre for kunstig intelligens (KI-sentre).»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt gir sin støtte til KI i bruk av språkmodeller gitt viktigheten det har for samiske språk, men vil også understreke at det er viktig med en klar politisk prioritering av hvordan KI skal brukes, all den tid det er svært ressurskrevende særlig med tanke på forbruk av elektrisitet. Disse medlemmer viser også til at Sametinget har ment at det er behov for en egen samisk KI-strategi.

Disse medlemmer viser til Meld. St. 17 (2024–2025) Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere. Disse medlemmer viser til at stortingsmeldingen inneholder mye god beskrivelse av både igangsatte og planlagte tiltak, men disse medlemmer mener hovedproblemet er at det, som omtalt i kapittel 8 om økonomiske og administrative konsekvenser, legges opp til at: «Tiltak i stortingsmeldingen blir dekket innenfor gjeldende budsjettammer». Disse medlemmer viser til de skriftlige innspillene til meldingen da regjeringen sendte den på høring. Der står det blant annet:

«Flere mener tospråkighetstilskuddet må økes og dekke de merkostnadene kommunene i samisk forvaltningsområde har ved tospråklig skole- og barnehagestruktur, kurs ved språksentrene og aktiviteter ellers. Det må utarbeides dokumenter på to språk i flere sektorer, det er utgifter til tolking etc. Det blir også tatt opp at det er utfordrende for kommunene å konkurrere lønnsmessig for å beholde ansatte med språk- og kulturkompetanse.»

Disse medlemmer viser til at Sametinget i komitéhøringen uttrykte behovet for å styrke finansierungsordningene knyttet til samisk undervisning, og Sametinget mente generelt at en styrking av kommuneøkonomien var nødvendig for å sikre gode tilbud i og

utenfor tiltakssonen til de samiske forvaltningskommunene.

Disse medlemmer viser til at KS i et innspill til komiteen skriver:

«De økonomiske rammebetingelsene for de samiske forvaltningskommunene må innrettes slik at denne type tiltak også kan videreføres framover.»

og videre

«KS anmoder Stortinget om å vurdere en styrking av de økonomiske rammebetingelsene for de samiske forvaltningskommunene. Videre legger KS til grunn at alle vedtak om oppfølging av stortingsmelding nr. 17 (2024–2025) med økonomiske konsekvenser for kommunene blir kompensert fullt ut.»

Disse medlemmer viser til at Fagforbundet i et oppfølgingssvar til spørsmål fra komitéhøringen uttaler følgende:

«De tretten forvaltningskommunene har et utgiftsnivå som i gjennomsnitt er henholdsvis 1 400 og 2 235 kroner høyere per innbygger innen grunnskole og administrasjon. Samlet er utgiftsnivået blant kommunene i forvaltningsområdet i gjennomsnitt nesten 4 000 kroner høyere per innbygger enn ellers i landet.»

Disse medlemmer er derfor av den oppfatning at dagens finansiering må bedres. Disse medlemmer vil i tillegg påpeke at det er kritisk viktig at Sametinget har tilstrekkelig med midler til å utøve sitt formål og for å støtte opp om viktige tiltak for å styrke samisk språk og kultur. Disse medlemmer viser til Stortingets vedtak 19 i saken om Rapport til Stortinget fra Sannhets- og forsoningskommisjonen (Dokument 19 (2022–2023), Innst. 30 S (2024–2025)), hvor Stortinget ber regjeringen se på de økonomiske rammene for kommuner og fylkeskommuner sitt ansvar for språkutvikling. Disse medlemmer mener at Meld. St. 17 (2024–2025) viser at det er behov for å se på de økonomiske rammene for kommunale tjenestetilbud innen alle samfunnsområder, ikke bare innen språk.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en styrking av de økonomiske rammebetingelsene for de samiske forvaltningskommunene og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Disse medlemmer viser til at det i stortingsmeldingen er omtalt at Kommunal- og distriktsdepartementet inviterte elever fra ulike ungdoms- og videregående skoler i hele det samiske området, i tillegg til studentforeninger, ungdomsorganisasjoner og de samiske veiviserne, til å delta på et digitalt innspillsmøte. På møtet deltok de samiske veiviserne og elever fra Karasjok skole, Samisk videregående skole i Karasjok og

sameskolen i Tana. Disse medlemmer viser til at ett av tiltakene for å styrke samisk språk som deltakerne på møtet nevnte, var behovet for at skolene skulle ha flere fysiske lærebøker på samisk.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det satses på flere tilgjengelige, fysiske læremidler på samisk i skoleverket.»

Disse medlemmer viser til at det i stortingsmeldingen og Sametingets merknad står at når det gjelder rettighetene til opplæring i og på samiske språk, mener Sametinget at det bør settes et langsiktig mål om at alle samiske barn i hele landet skal ha rett til opplæring i og på samiske språk gjennom fastsettelse i opplæringsloven. Viktigheten av å tilby høyere utdanning på samisk fremkommer også i stortingsmeldingen. KS skriver i sitt brev til komiteen:

«De samiske kommunene har store utfordringer med rekruttering, utdanning og kompetansemangel. KS mener det bør stilles krav om tilstrekkelig utdanningskapasitet og arbeides for å rekruttere til studiene, slik at kommunene settes i stand til å tilfredsstille de lovpålagte oppgavene. Dette inkluderer å sikre at det tilbys tilstrekkelig med utdanningskapasitet og rekruttering til studiene. Meldingen peker på flere eksempler på kommunale initiativ som har bidratt til å styrke samiske språk og kultur. Dette inkluderer stipendordninger for samiske lærere, forsoningsprosjekter, dialogmøter og kampanjer for å synliggjøre samiske stedsnavn. De økonomiske rammebetingelsene for de samiske forvaltningskommunene må innrettes slik at denne type tiltak også kan videreføres framover.»

Disse medlemmer viser til at Sametinget i høringen komiteen avholdt, fremholdt viktigheten av de samiske språksentrene og tok opp forslaget om å etablere et eget samisk språkombud. Disse medlemmer er helt enige.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke de samiske språksentrene.»

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med Sametinget og andre relevante aktører starte arbeidet med opprettelsen av et samisk språkombud.»

Disse medlemmer viser til omtalen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport i stortingsmeldingen. Disse medlemmer viser til at regjeringen skriver at de hvert år skal melde til Stortinget hvordan arbeidet med rapporten følges opp i de årlige budsjettpublikasjonene. Stortinget ber også om at det blir lagt fram en helhetlig melding om forsoningspolitikken og status for

oppfølgingsarbeidet en gang hver stortingsperiode. Den første meldingen skal legges fram i 2027. Disse medlemmer viser i denne sammenhengen til Sosialistisk Venstreparti og Rødt sine merknader og forslag ved Stortingets behandling av rapporten i Innst. 30 S (2024–2025). Disse medlemmer merker seg at stortingsmeldingen viser at det er utfordringer med å oppnå samers rettigheter til tilpassede og likeverdige kommunale tjenestetilbud innenfor flere samfunnsområder, og viser til merknad om Pilar 5: Implementering av regelverk i sak om Rapport til Stortinget fra Sannhets- og forsoningskommisjonen (Dokument 19 (2022–2023), Innst. 30 S (2024–2025)). Innholdet i Meld. St. 17 (2024–2025) understreker behovet for en gjennomgang av manglende implementering av vedtak, lover, rettigheter og tiltak som er ment å ivareta den samiske befolkningen, inkludert de vedtakene der fylker og kommuner har ansvar for implementering. Gjennomgangen må utrede hvilke strukturelle endringer som er nødvendige for at regelverket skal implementeres, og peke på tiltak for å forhindre implementeringsgap i fremtiden. Disse medlemmer viser til at Sametinget i høringen med komiteen og i sine merknader i stortingsmeldingen beskriver situasjonen godt:

«Sametinget viser til at sannhets- og forsoningskommisjonen i sin rapport peker på at det er et stort implementeringsgap mellom samiske barns tilgang til samiske barnehager og rett til samiskopplæring.»

og videre at

«Sametinget ber Storting og regjering særskilt granske implementeringsgapet innenfor språkrettigheter og i opplæring- og utdanningssektoren med mål om å finne løsninger for å lukke gapet.»

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen særskilt granske implementeringsgapet innenfor språkrettigheter og i opplærings- og utdanningssektoren med mål om å finne løsninger for å lukke gapet.»

Disse medlemmer viser til stortingsmeldingens omtale av levekår i den samiske befolkningen. I Folkehelse rapporten blir det, med utgangspunkt i tall fra SAMINOR 1 og SAMINOR 2, vist til at det er en betydelig høyere andel samer enn ikke-samer som rapporterer om at familiens/husstandens bruttoinntekt er lav. Dette gjelder for både kvinner og menn. Kvinner oppgir lavere familieinntekt enn menn. Resultater fra fylkes-helseundersøkelsen i Troms og Finnmark og i Nordland viste at det å ha økonomiske vansker var betydelig mer vanlig blant samer enn ikke-samer i samme fylke, både for kvinner og menn. SSBs statistikk bekrefter SAMINORs undersøkelser. Medianinntekten i samiske kommuner er lav, også når man sammenlikner med øvrige

kommuner på sentralitet 5 og 6. Disse medlemmer mener derfor det er god grunn til å se på tiltak som ytterligere forsterker innsatsen mot fattigdom, særlig når vedvarende lavinntekt er vesentlig høyere blant de yngste aldersgruppene i samiske kommuner enn i øvrige distriktskommuner.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forsterke innsatsen for familier som lever i vedvarende lavinntekt i samiske kommuner.»

Disse medlemmer viser til viktigheten av å arbeide for bevaring og utvikling av de samiske språkene, og det er derfor positivt at Divvun ved UiT har utviklet og lansert en rekke språkverktøy for både samiske språk og andre minoritetsspråk. Disse medlemmer viser til at Sametinget i høringen til komiteen og i sin merknad mener det er behov for å utvikle en egen samisk KI-strategi, men som det påpekes, vil arbeidet med å utvikle et samisk KI-verktøy være krevende, og det vil være behov for både menneskelige og økonomiske ressurser. Disse medlemmer mener dette viktige arbeidet må støttes opp om, og forutsetter at regjeringen jobber for blant annet tilstrekkelig finansiering av et slikt arbeid.

Disse medlemmer viser til at Sametinget ved flere anledninger har pekt på at samisk selv- og medbestemmelse i planlegging, utforming og organisering av helsetjenester til samiske pasienter ikke blir ivaretatt i tilstrekkelig grad. I NOU 2023:8 Fellesskapets sykehus – Styring, finansiering, samhandling og ledelse, som ble levert Helse- og omsorgsdepartementet i mars 2023, anbefales det at det blir gjort en videre utredning av hvordan man kan sikre Sámi klinihkka selvbestemmelse. Disse medlemmer viser til at Sametinget i sin merknad skriver at de mener Sámi klinihkka må flyttes og bli direkte underlagt Helse Nord som et eget helseforetak med eget styre og eget budsjett, og videre at Sametinget mener at Sami klinihkka må få en nasjonal funksjon for å sikre samisk selv- og medbestemmelse, og at dette følges opp av regjeringen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan man best kan etterkomme Sametingets krav om at Sámi klinihkka skal styres etter eget budsjett med et styre oppnevnt av Sametinget, og komme tilbake til Stortinget på en god måte.»

Disse medlemmer viser til stortingsmeldingen og kapittelet om arbeidet mot vold og overgrep. Der står det:

«Krisesentertilbudet er lite tilrettelagt for den samiske befolkningen. Krisesenterstatistikken for 2023 viser at 11 av 43 sentre har kompetanse om samiske voldsutsatte. Det finnes også lite informasjon om krisesentertilbudet på de samiske språkene. Selv om mange samiske brukere forstår norsk, er det viktig å signalisere at krisesentrene møter samer med forståelse for deres samiske bakgrunn og kultur. Det har i tillegg vært utfordringer med krisesentertilbudet i Indre Finnmark etter at det samiske krise- og incestsenteret i Karasjok ble lagt ned i 2019. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har tildelt til sammen over 2,1 millioner kroner i tilskudd til Karasjok kommune med mål om å reetablere et krisesentertilbud i regionen».

Disse medlemmer viser til at det er bra Bufdir har støttet arbeidet med et nytt tilbud, men disse medlemmer mener at satellittløsningen mellom Alta og Karasjok ikke er tilstrekkelig. Disse medlemmer viser til at også Sametinget i høringen til komiteen tok til orde for at staten måtte ta et større ansvar for krisesentertilbudet for den samiske befolkningen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremlegge en plan for å styrke krisesentertilbudet til den samiske befolkningen, særlig i Finnmark, og komme tilbake til Stortinget på eget måte.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker en likebehandling av alle norske borgere, uavhengig etnisitet og bakgrunn. Disse medlemmer mener det er viktig å opprettholde samisk språk, kultur og samfunnsliv i de områder hvor samene tradisjonelt har vært bosatt, og hvor de har hatt sitt virke. Disse medlemmer mener arbeidet med å sikre dette bør gjøres gjennom ordinære folkevalgte organer, eller organer med utspring fra disse samt på frivillig basis. Disse medlemmer viser til at i de nasjonale forventningene står det: «I forvaltningsområdet for samiske språk bør utfordringene for samiske språk drøftes i forbindelse med regional og kommunal planstrategi.» Disse medlemmer viser til at Kommunal- og distriktsdepartementet i Meld. St. 17 uttrykker at de vil tydeliggjøre kravet om at fylkeskommunene og kommunene «skal» drøfte utfordringer for samiske språk når de utarbeider regional planstrategi og kommunal planstrategi. Disse medlemmer mener en slik endring vil føre til økt byråkrati. Disse medlemmer mener at det fortsatt skal stå «bør». Disse medlemmer viser til at i Meld. St. 17 vises det til at Kunnskapsdepartementet har sendt på høring forslag til ny opptaksforskrift med flere tiltak for å øke samisk språkkompetanse. I høringen foreslår Kunnskapsdepartementet å innføre ett tilleggspoeng for søkere som har samisk som førstespråk i videregående opplæring. Disse medlemmer viser til at i behandlingen av Meld. St. 20 (2023–2024), jf. Innst. 378 S (2023–2024) om Opptak til høgere ut-

danning ble det vedtatt at flere av tilleggspoengene skulle fjernes. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av objektive, forutsigbare og rettferdige opptaksregler. Disse medlemmer er skeptisk til egne opptaksregler og særbehandling basert på kjønn, rase, religion og andre identitetsmarkører. Disse medlemmer mener at kvotering bryter med prinsippet om rettferdig konkurranse, og at opptak til utdanninger bør være basert på kvalifikasjoner, ferdigheter og evner. Man skal måles på hva man kan og hva man presterer, ikke på hvem man er. Disse medlemmer er derfor mot alle former for kvoteordninger ved opptak til høyere utdanning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ikke gå videre med høringsforslaget om å innføre ett tilleggspoeng for søkere som har samisk som førstespråk, i videregående opplæring.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at samisk språk og kultur er uløselig knyttet til landskapet, naturens skiftninger, og det å drive næring i samspill med denne. Dette gjelder inne på vidda som er grunnlaget for nomadisk reindriftskultur, eller på kysten med fiske og lokal matforsyning gjennom sinking og foredling av det naturen byr på. Disse medlemmer viser til at klimaendringene og det kontinuerlige presset fra industrisamfunnet fra kraftutbygginger og andre næringsinteresser setter de samiske språkene og levemåten under et stadig sterkere press. Kampen om arealene og spørsmålet om hvordan naturressursene skal forvaltes, er en prøvestein for hvordan Norge og storsamfunnet respekterer og legger til rette for forsoning og sameksistens mellom storsamfunnet og samisk tradisjon og kultur. Konflikten mellom nomadiske reindriftssamer og næringer som gruvedrift og kraftproduksjon som krever stadig nye areal, er vanskelig. Disse medlemmer viser til Dokument 8:4 (2023–2024) og at det er praktisk og økonomisk svært krevende å stå i de omfattende konsesjonsprosessene som pågår som følge av regjeringens politikk, og at de som er berørt, i stor grad er overlatt til seg selv med enorme saksmengder. Det samme gjelder fiskeriresursene som i stedet for å gi grunnlag for lokal verdiskaping, blir effektivt høstet av store båter og eksportert til foredling langt borte. Disse medlemmer frykter de negative konsekvensene for menneskene i den samiske befolkningen kan bli store som følge av stadig nye arealinngrep presset igjennom av storsamfunnet. Disse medlemmer viser til Holbergprisvinner 2023, Juan Martines Alier, sitt arbeid med kart over menneskerettsbrudd i forbindelse med utvinning av naturressurser i verden. Alier og hans forskerkollegers arbeid viser at presset på nordområdenes natur er sterkt økende og har store konsekvenser for ekstensive naturbaserte næringer og lokal tradisjonell kultur. Disse medlemmer mener

kampen om arealene, hvordan de store arealbruksendringene påvirker kulturutøvelse og lokalbefolkningens psykiske og fysiske helse, burde vært tatt inn som tema i en senere stortingsmelding.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at det samiske KI-arbeidet blir inkludert i Forskningsrådets satsing på forskningssentre for kunstig intelligens (KI-sentre).

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere en styrking av de økonomiske rammebetingelsene for de samiske forvaltningskommunene og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at det satses på flere tilgjengelige, fysiske læremidler på samisk i skoleverket.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen styrke de samiske språksentrene.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med Sameetinget og andre relevante aktører starte arbeidet med opprettelsen av et samisk språkombud.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen særskilt granske implementeringsgapet innenfor språkrettigheter og i opplæ-

rings- og utdanningssektoren med mål om å finne løsninger for å lukke gapet.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen forsterke innsatsen for familier som lever i vedvarende lavinntekt i samiske kommuner.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan man best kan etterkomme Sametingets krav om at Sámi klinikk skal styres etter eget budsjett med et styre oppnevnt av Sametinget, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen fremlegge en plan for å styrke krisesentertilbudet til den samiske befolkningen, særlig i Finnmark, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen ikke gå videre med høringsforslaget om å innføre ett tilleggspoeng for søkere som har samisk som førstespråk, i videregående opplæring.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 17 (2024–2025) – Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 26. mai 2025

Erlend Wiborg

fung. leder

Tobias Drevland Lund

ordfører

